

можливості перетворення на засоби платежу; аналіз впливу на стан ліквідності окремих банківських операцій, здійснення яких супроводжується зміною структури активів та пасивів банку, а отже, і зміною стану його ліквідності; передбачення зміни співвідношення обсягу залучених вкладів та виданих кредитів з урахуванням макро- і мікроекономічних факторів; оцінка можливостей використання зовнішніх джерел поповнення ліквідних коштів.

Для підвищення ефективності управління ліквідністю та подолання існуючих проблем в банківській системі України необхідні комплексний підхід і зусилля таких ключових суб'єктів, як НБУ, уряду та безпосередньо самих банків.

Інформаційні джерела:

1. Молчанов О. В. Теоретичні підходи до управління ліквідністю сучасних банків / О. В. Молчанов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 10. – С. 48–51.

2. Міщенко С. В. Поєднання функцій стратегічного розвитку та антикризового управління в діяльності центральних банків / С. В. Міщенко, В. І. Міщенко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №2. – С. 266-272.

3. Значення економічних нормативів по системі банків України: Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

УДК 657.2.016

І.П. Хомин, канд. екон. наук (*ТНЕУ, Тернопіль*)

LAISSEZ FAIRE Й ДИРИЖИЗМ ЯК ОСНОВА МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Попри панування в економічній теорії розвинутих країн упродовж тривалого часу принципу «laissez faire» з його визнанням стихійної ринкової саморегуляції, після Великої депресії 30-х років ХХ ст. довелося переходити до макроекономічного державного регулювання, оскільки монополістичні ринкові структури, сформовані на той час, призводили до недосконалої ринкової конкуренції, що позначалося насамперед на послабленні гнучкості системи

ціноутворення, й ціни на товари, втрачаючи свою еластичність, почали формуватися винятково за висхідною тенденцією зростання.

Відтак їхня регулююча функція притуплювалася заодно з послабленням дієвості таких ринкових регуляторів, як заробітна плата та банківський відсоток, порушуючи відповідно стабільність і рівновагу ринку праці й капіталів. Оскільки це супроводжувалося нарощуванням обсягів виробництва при тому, що попит на вироблені товари адекватно не зростав, то згадана цінова тенденція зумовлювала наростаюче переважання пропозиції над попитом, розбалансовуючи механізм стихійного саморегулювання ринкової рівноваги.

Й саме дослідження причин цієї кризи видатним англійським економістом Дж. М. Кейнсом [1] привело до розуміння ролі у забезпеченні розвитку економіки «економічного дирижизму» – як іменували представники паризької школи неолібералізму потребу створення і стимулювання державою заходів, спрямованих на досягнення ефективної ринкової саморегуляції.

Водночас, хоча саме завдяки вченню Дж. М. Кейнса доктрина неокласиків щодо спонтанного регулювання економіки була, як виглядає, відкинута в країнах ринкової економіки назавжди, подібні до нього думки, що називається, витали в повітрі задовго до появи праць ученого, де це вчення набуло завершеної стрункої форми. Але якби не авторитет Дж. М. Кейнса, цього «кембриджського чарівника» (Ф. фон Хаек) світова економіка ще довго блукала би без чіткого наукового дороговказу між принципами «laissez faire» й етатизму. Завдяки ж Дж. М. Кейнсу державне регулювання економіки стало на тверде методологічне підґрунтя.

Зразом слід відзначити, що Дж. М. Кейнс не був прихильником командно-адміністративної системи фінансово-економічних відносин, а віддавав перевагу ринковій, при цьому він відзначав переваги останньої перед будь-якими іншими, що існували до неї. Разом з тим він вважав неможливим покладатись тільки на її здатність до саморегулювання й доводив необхідність державного управління нею, але в розумних межах.

Не розглядаючи детально всіх аспектів поглядів Дж. М. Кейнса, відзначимо лише ті, які найбільш дотичні до предмета нашого дослідження. Насамперед це акцент на каузальному (причинно-наслідковому) методі дослідження, що є у вченого серцевиною макроекономічного аналізу, в якому він, на відміну від неокласиків з їхнім дослідженням зв'язків взаємодії та взаємовпливу факторів, поставив у центр власного основний психологічний закон – схильність суб'єктів ринку до споживання, заощадження та інвестицій, виокремивши визначальні чинники, які формують залежні від них

величини. В якості перших він указує нові, введені ним в економічну науку категорії – граничну схильність до споживання та заощадження, граничний дохід, граничну ефективність капіталу, граничні інвестиції, а в якості других – зайнятість і національний дохід.

Саме ці методологічні складові повинні вписуватися в цілісну систему макроекономіки, інакше годі сподіватися на позитивне вирішення проблеми її високоефективного функціонування, що доводить уся історія – від 30-х до 90-х років ХХ ст., коли це безуспішно намагалися здійснювати за колишньої командно-адміністративної моделі, до нинішніх пореформених часів включно. Бо можна з певністю стверджувати, що ніякі заходи успіху не матимуть, якщо вони не будуть органічно вмонтовані в цілісну систему макроекономіки. Приміром в Україні в період 1995-2001 років стався обвал, мовлячи словами Дж. М. Кейнса, «ефективного попиту», внаслідок чого збанкрутувала значна кількість підприємств, а нерідко й цілих підгалузей матеріального виробництва.

Проте, замість регулювання сукупного попиту, всі фінансові ресурси цілком відповідно з доктриною неокласиків були спрямовані на регулювання цін, призвівши до безслідної втрати бюджетних коштів, але не вирішивши жодної з проблем вітчизняної економіки, які унеможлиблюють її розвиток вже в ринкових умовах. Тому тільки симбіоз принципу «laissez faire» й макроекономічного державного регулювання може привести до успіху.

Інформаційні джерела:

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег: Избранное /Дж. М. Кейнс; вступ. ст. Н. А. Макашевой. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.

УДК 658.15

І.Л. Шевчук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Ю.А. Шевчук, магістрант (*ХДУХТ, Харків*)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки успішне функціонування підприємства та його подальший розвиток значною мірою залежить від рівня стійкості його фінансового стану на основі формування стійкої